

Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2023

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan y Grŵp Newid Hinsawdd a Materion Gwledig ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2023 ac rwyf wedi fy modloni bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Lesley Griffiths AS

Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

10 Hydref 2023

RHAN 1

1. Disgrifiad

1. Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) 2021 ("Rheoliadau 2021"). Mae'r diwygiadau a bennir yn y Rheoliadau hyn ddim ond yn gymwys i ddaliadau nad oeddent gynt mewn parth perygl nitradau ("PPN").
2. Mae'r rheoliadau hyn yn gweithredu cam cyntaf proses dau gam ar gyfer cyflwyno cyfundrefn Rheoli Maethynnau Uwch ar gyfer daliadau neu ran o ddaliadau nad oeddent gynt wedi'u lleoli mewn PPN. Bydd y gyfundrefn rheoli maethynnau uwch yn caniatáu dod i lefelau uwch o nitrogen (hyd at 250kg/n/ha) o dail da byw, tan ddiwedd 31 Rhagfyr 2024, yn amodol ar angen cynydu a mesurau rheoli amgylcheddol sydd wedi'u diffinio'n dda.
3. Effaith y Rheoliadau hyn yw estyn y ddarpariaeth drosiannol ar gyfer y terfyn 170kg/ha o ran nitrogen ar wasgaru tail da byw ar gyfer y daliad ("y terfyn 170kg") a'r gofyniad cysylltiedig o ran cadw cofnodion, ar gyfer daliadau neu rannau o ddaliadau nad oeddent gynt wedi eu lleoli mewn PPN o 31 Hydref 2023 tan 1 Ionawr 2024.
4. Felly, mae'r Rheoliadau hyn yn sicrhau nad yw'r cyfnod trosiannol mewn perthynas â'r terfyn o 170kg ar gyfer daliadau neu ran o ddaliadau nad oeddent gynt wedi'u lleoli mewn PPN yn dod i ben ac felly nid oes bwlch yn y ddarpariaeth drosiannol, gan roi sicrwydd cyfreithiol i feddianwyr daliadau o'r fath. Bydd yr estyniad hwn i'r cyfnod trosiannol yn rhoi digon o amser i weithredu ail gam y gyfundrefn Rheoli Maethynnau Uwch. Bydd yr ail gam yn cael ei weithredu drwy ail set o Rheoliadau a bydd yn nodi'r mesurau rheoli ychwanegol y mae'n rhaid i feddianwyr gydymffurfio â hwy ar gyfer blwyddyn galendr 2024 er mwyn dod i lefelau uwch o nitrogen (hyd at 250kg/n/ha) o dail da byw ar dir eu daliadau.
5. Mae'r terfyn 170kg, a'r gofyniad cysylltiedig o ran cadw cofnodion, yn gymwys ar hyn o bryd i ddaliadau sydd eisoes mewn PPN, ac nid yw'r Rheoliadau yn newid hyn.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

6. Dim

3. Y cefndir deddfwriaethol

7. Mae Deddf Adnoddau Dŵr 1991 (p. 57) yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau er mwyn, ymhlith pethau eraill, atal a rheoli llygredd. Gwneir y Rheoliadau hyn drwy arfer pwerau Gweinidogion Cymru o dan adran 92 a 219(2)(d) i (f) o'r Ddeddf honno.

8. Trosglwyddodd erthygl 2 o Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 (O.S. 1999/672), ac Atodlen 1 iddo, swyddogaethau'r Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 92 o Ddeddf Adnoddau Dŵr 1991 i:
 - a) Cynulliad Cenedlaethol Cymru o ran y rhannau hynny o Gymru sydd y tu allan i ddalgylchoedd afon Dyfrdwy, afon Gwy ac afon Hafren, a
 - b) o ran y rhannau hynny o Gymru sydd o fewn y dalgylchoedd hynny, mae swyddogaethau o dan adran 92 yn arferadwy gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar y cyd â'r Ysgrifennydd Gwladol.
9. Mae swyddogaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn arferadwy gan Weinidogion Cymru (i'r graddau y maent yn arferadwy o ran Cymru) yn rhinwedd adran 162 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32), a pharagraff 30 o Atodlen 11 iddi.
10. Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn penderfyniad negyddol a deuant i rym ar 31 Hydref 2023.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

11. Nod Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) 2021 yw mynd i'r afael â'r hyn sy'n achosi llygredd dŵr drwy weithgareddau amaethyddol ledled Cymru.
12. Diben y Rheoliadau hyn yw estyn y cyfnod trosiannol ar gyfer y terfyn 170kg a ragnodir gan reoliad 4 o Reoliadau 2021 a'r gofyniad cysylltiedig o ran cadw cofnodion yn rheoliad 36 o Reoliadau 2021 ar gyfer daliadau neu rannau o ddaliadau nad oeddent gynt wedi eu lleoli mewn PPN o 31 Hydref 2023 tan 1 Ionawr 2024.
13. Effaith estyn y cyfnod trosiannol yw y bydd y dyddiad perthnasol erbyn pryd y dylid llunio cofnodion penodol a gwneud cyfrifiadau penodol ar gyfer y flwyddyn galendr flaenorol o dan reoliad 36 o Reoliadau 2021 yn cael ei ohirio tan 30 Ebrill 2025.
14. Bydd yr estyniad hwn darparu digon o amser i weithredu cyfundrefn Rheoli Maethynnau Uwch ar gyfer daliadau neu ran o ddaliadau nad oeddent gynt wedi'u lleoli mewn PPN a gweithredu rhan gyntaf y dull dau gam. Byddai'r dull Cymru gyfan hwn yn caniatáu doddi lefelau uwch o nitrogen (hyd at 250kg/n/ha) o dail da byw, tan 2025, yn amodol ar anghenion y cnydau a mesurau rheoli amgylcheddol sydd wedi'u diffinio'n dda. Mae'r Rheoliadau hyn sicrhau na fydd y cyfnod trosiannol mewn perthynas â'r terfyn 170kg ar gyfer daliadau neu ran o ddaliadau nad oeddent gynt wedi'u lleoli o fewn PPN yn dod i ben ac felly nid oes

blwch yn y ddarpariaeth drosiannol, a fydd yn rhoi sicrwydd cyfreithiol i feddianwyr daliadau o'r fath.

5. Ymgynghori

15. Gan fod y Rheoliadau yn darparu diwygiad cyfyngedig sy'n estyn dyddiad gweithredu'r rheoliadau o sylwedd am gyfnod byr ac nad ydynt yn adlewyrchu newid ym mholisi Llywodraeth Cymru, ni chynhaliwyd ymgynghoriad ffurfiol.

Ymgynghoriad ffurfiol

16. Fe wnaeth Llywodraeth Cymru ymgynghori ar gynigion i gyflwyno cynllun trwyddedu i alluogi busnesau fferm i weithio yn unol â therfyn blynyddol uwch o 250kg/ha o ran nitrogen ar gyfer y daliad, yn dibynnu ar anghenion y cnydau ac ystyriaethau cyfreithiol eraill, am 12 wythnos o 25 Tachwedd 2022 tan 17 Chwefror 2023.

17. Mae'r dogfennau ymgynghori ar gael yn:

<https://llyw.cymru/rheoli-maethynnau-rheolir-defnydd-cynaliadwy-o-dail-da-byw>

Asesiad Effaith Rheoleiddiol

6. Opsiynau:

18. Mae'r opsiynau sydd i'w hystyried yn ymwneud â dyddiad cael effaith y Rheoliadau. Mae dau opsiwn:

- i) Busnes fel arfer
- ii) Gohirio cyflwyno'r terfyn 170kg ar gymhwyso nitrogen i gael effaith o 1 Ionawr 2024

Opsiwn i) Busnes fel arfer

19. O dan opsiwn i) busnes fel arfer, byddai'r rheoliadau yn dod i rym o 31 Hydref 2023. Ni fyddai hyn yn caniatáu amser i weithredu unrhyw ddull perthnasol i roi rhagor o amser i fusnesau fferm baratoi i weithio yn unol â therfyn is. Un o'r effeithiau a allai ddeillio o hyn fyddai busnesau fferm yn torri'r terfyn 170kg ar ddodi nitrogen – am fod tail dros ben ganddynt na fyddai modd iddynt ei ddefnyddio neu ei waredu fel arall.

20. Fodd bynnag, mae elfennau o'r Rheoliadau sydd eisoes mewn grym yn ei gwneud yn ofynnol i ffermydd asesu'r peryglon o lygredd cyn dod unrhyw wrtaith nitrogen ar dir. Gwaherddir dod gwrtaith nitrogen pan fo perygl sylweddol o lygredd. Yn ogystal, mae terfyn 250kg/ha ar daenu tail organig ar gyfer unrhyw gyfnod o 12 mis.

21. Effaith bosibl arall yw efallai y bydd busnesau fferm yn gorfod lleihau eu niferoedd da byw (er mwyn lleihau faint o dail maen nhw'n ei gynhyrchu). Gallai hyn yn ei dro leihau cynhyrchiant bwyd (fel llaeth) ac arwain naill ai at brisiau uwch neu alw heb ei ddiwallu. Fodd bynnag, ni fyddai hyn yn angenrheidiol pe bai Gweinidogion yn cyflwyno dull Rheoli Maethynnau Uwch o 1 Ionawr 2024 hyd at 31 Rhagfyr 2024, sy'n galluogi busnesau fferm i ddodi lefel uwch o nitrogen.

Opsiwn ii) – Gohirio cyflwyno'r terfyn 170kg / ha ar ddodi nitrogen i gael effaith o 1 Ionawr 2024

22. O dan opsiwn ii), os caiff y rheoliadau eu diwygio fel y'i cynigir, fel y byddant yn dod i rym o 1 Ionawr 2024, bydd hyn yn sicrhau na fydd y cyfnod trosiannol mewn perthynas â'r terfyn 170kg ar gyfer daliadau neu ran o ddaliadau nad oeddent wedi'u lleoli gynt o fewn PPN yn dod i ben ac felly ni fydd bwlch yn y ddarpariaeth drosiannol, a fydd yn rhoi sicrwydd cyfreithiol i feddianwyr daliadau o'r fath. Bydd hyn hefyd yn caniatáu amser i weithredu ail gam y dull Rheoli Maethynnau Uwch a fydd yn caniatáu doddi lefelau uwch o nitrogen (hyd at 250kg/n/ha) o dail da byw, hyd at 2025, yn amodol ar anghenion y cnydau a mesurau rheoli amgylcheddol sydd wedi'u diffinio'n dda.

23. Yn ystod y cyfnod o ddeufis o estyniad – o 31 Hydref 2023 hyd at 31 Rhagfyr 2023 – mae'n debygol y bydd ffermydd yn lleihau neu'n stopio gwasgaru tail yn y gaeaf oherwydd bod angen llai o faethynnau ar gnydau. Mae mesurau rheoli eisoes ar waith ar wasgaru tail y tu hwnt i anghenion y cnydau ac o dan amodau amhriodol. Felly nid yw'n debygol y bydd gohirio gweithredu'r terfyn 170kg tan 1 Ionawr 2024 yn arwain at gynydd sylweddol mewn doddi nitrogen ar ddaliadau fferm o fewn y cyfnod deufis hwn.

Yr opsiwn a ffeirir

24. O'r ddau opsiwn hyn, yr opsiwn a ffeirir yw opsiwn ii) - estyn dyddiad gweithredu'r terfyn 170kg/ha ar ddodi nitrogen tan 1 Ionawr 2024. Mae'r cyfnod o ddeufis a gynigir ar gyfer gohirio'r dyddiad gweithredu yn troedio llwybr canol rhwng

- caniatáu digon o amser i ddatblygu a gweithredu dull Rheoli Maethynnau Uwch sy'n caniatáu doddi lefelau uwch o nitrogen (hyd at 250kg/n/ha) o 1 Ionawr 2024 hyd at 31 Rhagfyr 2024;
- ond eto peidio â gohirio cyflwyno'r terfyn 170kg/ha tan bwynt sy'n llawer diweddarach na'r pwynt hwnnw yn y cylchred cnydau blynyddol pan fydd cnydau wedi cael eu cynaeafu neu fe fydd tywydd oerach wedi eu harafu neu eu hatal rhag tyfu a bydd niferoedd da byw yn cael eu lleihau cyn y gaeaf - ac felly byddai ffermydd fel arfer yn rhoi'r gorau i daenu tail.

7. Costau a manteision

25. Ni ddisgwylir y bydd unrhyw gostau na manteision amgylcheddol yn deillio o'r ddeddfwriaeth.
26. Effaith Opsiwn ii) ar fusnesau fferm fydd darparu eglurder bod ganddynt ragor o amser i gynllunio ar gyfer y terfyn 170kg ac i drosglwyddo iddo a bydd gohiriad hwn yn sicrhau bod y rheini sydd angen defnyddio mwy na'r terfyn 170kg/ha yn gallu trosglwyddo'n ddidrafferth i'r dull Rheoli Maethynnau Uwch.
27. Terfyn blynyddol yw'r terfyn 170kg ar ddodi nitrogen, felly prin byddai'r effaith, os bydd effaith o gwbl, ar ddodi tail da byw ar dir yn ystod y gaeaf neu'r gwanwyn yn 2023/2024.
28. Byddai unrhyw gostau neu fanteision amgylcheddol yn ystod 2023 yn cael eu negyddu gan y costau/manteision sy'n gysylltiedig â newidiadau i arferion yn ystod gaeaf hwyr a gwanwyn 2024.
29. Cynhelir asesiad effaith rheoleiddiol arall mewn perthynas â'r dull Rheoli Maethynnau Uwch ar gyfer terfyn blynyddol uwch (hyd at 250kg) ar ddodi nitrogen.
30. O dan Opsiwn i), byddai angen i ffermydd gydymffurfio â'r terfyn blynyddol o 170kg/ha o 31 Hydref 2023, ond yna gallent drosglwyddo i'r terfyn uwch os a phan fydd cynllun perthnasol yn cael ei gyflwyno ac maen nhw'n gymwys. Gan mai terfyn blynyddol yw'r terfyn 170kg, ni fyddai angen i'r rhan fwyaf o ffermydd newid eu harferion yn y cyfamser er mwyn cydymffurfio â'r terfyn 170kg/ha, ac felly ni ragwelir gwahaniaeth yn y costau/manteision o'i gymharu ag Opsiwn ii). Fodd bynnag, byddai ansicrwydd i ffermydd o ran os neu pan fydd cynllun perthnasol yn cael ei gyflwyno, a byddai gwaith monitro a chofnodi doddi nitrogen yn gymhleth gyda therfynau gwahanol yn berthnasol ar wahanol adegau yn y flwyddyn. Os na fydd cynllun perthnasol yn cael ei gyflwyno, byddai hyn yn cael yr effaith fel y *status quo*. Byddai'r opsiwn hwn hefyd yn creu ansicrwydd i ffermydd ynghylch a fyddai angen iddynt gymryd unrhyw gamau yn y cyfamser.
31. Mae effaith y ddau opsiwn ar yr amser a'r adnoddau sydd eu hangen ar ffermydd er mwyn cynllunio yn debyg. Fodd bynnag, gallai'r diffyg eglurder o dan Opsiwn i) effeithio ar gynllunio busnes yn effeithiol neu gallai ei gwneud yn ofynnol i ffermydd ymgymryd â gwaith cynllunio ar gyfer senarios gwahanol a allai gynyddu'r gofynion o ran amser ac adnoddau.

8. Asesiad o'r Gystadleuaeth

32. Defnyddiwyd prawf hidlo'r gystadleuaeth. Ni ddisgwylir y bydd y Rheoliadau yn effeithio ar lefel y gystadleuaeth yng Nghymru na gallu busnesau Cymru i gystadlu.